

28/5/2010
Αριθμ. Πρωτ.: ***/2009
Ειδ. Επιστήμονας : Μ. Μπλιάτη

Κύριο Μιχάλη Κοντογιάννη
Ειδικό Γραμματέα Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων
Ανδρέα Παπανδρέου 37
15180 Μαρούσι

ΘΕΜΑ: Αλλαγή επωνύμου λόγω υιοθεσίας και χορήγηση αποδεικτικού απόλυσης

Η Ανεξάρτητη Αρχή ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ έλαβε αναφορά, στην οποία δόθηκε αριθμός πρωτοκόλλου ***/2009, σύμφωνα με την οποία στο αποδεικτικό απολύσεως μαθήτριας αναγράφονταν τα προ της υιοθεσίας της στοιχεία και προστέθηκαν σε αυτά και τα μετά την υιοθεσία στοιχεία της.

Η κατ' αυτόν τον τρόπο έκδοση του αποδεικτικού απολύσεως βασίστηκε στην με αρ. Γ2/3875/22-06-2001 εγκύκλιο του ΥΠΕΠΘ, που αφορά την *αλλαγή στοιχείων σε απολυτήριους τίτλους*. Σύμφωνα με την εγκύκλιο: *σε κάθε περίπτωση αλλαγής στοιχείων, όπως η αλλαγή επιθέτου λόγω υιοθεσίας, άλλος απολυτήριο τίτλος δεν εκδίδεται. Στα αποδεικτικά απόλυσης όμως, που θα εκδοθούν μετά τις τυχόν αλλαγές, θα αναγράφονται τα διορθωμένα στοιχεία με επισημειωματική πράξη, με την οποία θα φαίνεται ο τρόπος και ο λόγος της αλλαγής των στοιχείων αυτών. Παράλληλα θα συντάσσεται σχετικό πρακτικό στο βιβλίο πράξεων του συλλόγου των διδασκόντων καθηγητών και θα διορθώνονται τα στοιχεία και στο μητρώο επίσης με επισημειωματική πράξη. Επισημαίνουμε ότι στο αποδεικτικό απόλυσης, στο πρακτικό και στο μητρώο των μαθητών είναι απαραίτητο να φαίνονται και τα παλαιότερα στοιχεία και η διόρθωσή τους (οι υπογραμμίσεις έχουν προστεθεί).*

Με την εφαρμογή των οριζόμενων στην πιο πάνω εγκύκλιο, περιλήφθηκαν στο εκδοθέν αποδεικτικό απολύσεως της υιοθετημένης μαθήτριας, και επομένως δημοσιοποιήθηκαν, στοιχεία που αποκαλύπτουν τα ατομικά χαρακτηριστικά της υιοθεσίας, και συγκεκριμένα το επώνυμο, το πατρώνυμο και η υπηκοότητα που είχε πριν λάβει χώρα η υιοθεσία.

Έτσι, όμως, παραβιάζονται βασικές διατάξεις του δικαίου που διέπει την υιοθεσία ανηλίκων.

Επειδή, η παραβίαση της κείμενης νομοθεσίας δεν αφορά τη μεμονωμένη κρινόμενη περίπτωση, αλλά το σύνολο των υποθέσεων των υιοθετημένων ανήλικων μαθητών, των

οποίων τα αποδεικτικά απόλυσης χορηγούνται μετά την ολοκλήρωση της υιοθεσίας τους, αφού οι αρμόδιες για την έκδοσή τους διευθύνσεις των σχολείων εφαρμόζουν την πιο πάνω εγκύκλιο του Υπουργείου σας, είναι επιβεβλημένη η ενημέρωσή σας ως αρμόδιου για τα θέματα εκπαίδευσης Ειδικού Γραμματέα, προκειμένου να αντικατασταθεί η Γ2/3875/22-06-2001 εγκύκλιος του ΥΠΕΠΘ ως προς τις περιπτώσεις αλλαγών στοιχείων λόγω υιοθεσίας.

Ι) *Οι κείμενες διατάξεις για την υιοθεσία ανηλίκων.*

Το άρθρο 1559 παρ.1 εδ.α' του Αστικού Κώδικα ορίζει : *«Μυστικότητα της υιοθεσίας. Η υιοθεσία ανηλίκων τηρείται μυστική»*. Επιπλέον, το άρ.9 ν.2447/1996, προβλέπει : *«Σε όλη τη διαδικασία τέλεσης υιοθεσίας ανηλίκου και ύστερα από αυτήν, απαγορεύεται η δημοσίευση ή η διερεύνηση στοιχείων ή γεγονότων ικανών να αποκαλύψουν την υιοθεσία και τα ατομικά χαρακτηριστικά της. Η τήρηση της εχεμύθειας ως προς τα πρόσωπα των θετών γονέων, του θετού τέκνου και των φυσικών γονέων του αποτελεί υπηρεσιακό καθήκον των δικαστών, των κοινωνικών υπηρεσιών ή οργανώσεων, καθώς και των όποιων άλλων υπαλλήλων αναμίχθηκαν στην υιοθεσία ή έλαβαν οπωσδήποτε γνώση της τέλεσής της με την ευκαιρία της άσκησης των καθηκόντων τους.»*

Κάμψη του κανόνα της μυστικότητας της υιοθεσίας υφίσταται μόνο υπέρ των υιοθετημένων, διασφαλίζοντας το δικαίωμα πληροφόρησής τους, και μάλιστα -παρά τη γενική παραδοχή της σύγχρονης ψυχολογίας ότι το υιοθετημένο παιδί πρέπει να λαμβάνει τη σχετική πληροφόρηση όσο το δυνατό νωρίτερα¹- το σχετικό δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί μόνο μετά την ενηλικίωση : *«Το θετό τέκνο έχει μετά την ενηλικίωσή του, το δικαίωμα να πληροφορείται πλήρως από τους θετούς γονείς και από κάθε αρμόδια αρχή τα στοιχεία των φυσικών γονέων του»* (άρ. 1559 παρ.2 ΑΚ).

Όμως, όσον αφορά τους τρίτους, κάμψη του κανόνα τήρησης της μυστικότητας της υιοθεσίας δεν υφίσταται, παρά μόνο όταν, σύμφωνα με την πιο πάνω διάταξη νόμου, ο ήδη ενηλικιωθείς ανήλικος αναζητά τα στοιχεία των φυσικών γονέων του από την αρμόδια αρχή.

Εξάλλου, η οικογενειακή σχέση της υιοθεσίας αποτελεί ευαίσθητο δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα, κατά το άρθρο 2β του ν.2472/1997, και επιπρόσθετα ανήκει στη σφαίρα του ιδιωτικού απόρρητου, που προστατεύεται από το άρ.9 του Συντάγματος, αλλά και αποτελεί προστατευτέα εκδήλωση της προσωπικότητας των ενδιαφερομένων.² Ως εκ τούτου, προστατεύεται από τις γενικές αρχές που διέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με το νόμο. Συγκεκριμένα, όσον αφορά την υπό κρίση περίπτωση, η επεξεργασία πρέπει να συνδέεται με

¹ Ε.Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, *Οικογενειακό Δίκαιο II*, εκδ.Σάκκουλα, γ' έκδ., σ.388.

² ό.π.π., σ.389, σημ.29, με παραπομπές σε Κουτσοράδη και Φουντεδάκη.

ορισμένο νόμιμο σκοπό, με τον οποίο πρέπει επιπλέον να βρίσκεται σε σχέση αναλογίας, η δε αρχή της αναλογίας μέσου με σκοπό, απορρέει από την βασική συνταγματική αξία της ελευθερίας.³

Η αναγραφή των ατομικών στοιχείων της υιοθεσίας στο αποδεικτικό απόλυσης καταφανώς υπερβαίνει τον σκοπό του εγγράφου αυτού, αφού το αποδεικτικό απόλυσης χορηγείται προκειμένου να προσκομισθεί σε φορείς ή ιδιώτες, ως βεβαίωση της ολοκλήρωσης ενός κύκλου σπουδών από μέρος του μαθητή. Στην περίπτωση της εξεταζόμενης αναφοράς, συγκεκριμένα, χορηγήθηκε προκειμένου να χρησιμοποιηθεί στον Ο.Α.Ε.Δ.

Σε αντίστοιχη κρίση οδηγήθηκε η αρμόδια Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα για την αναγραφή στοιχείων υιοθεσίας ανηλίκου σε πιστοποιητικά γέννησης και οικογενειακής κατάστασης (απόφαση με αρ.143/2001).

II) *Τα οριζόμενα στην με αρ. Γ2/3875/22-06-2001 εγκύκλιο του Υπουργείου σας.*

A) Σύμφωνα με την εγκύκλιο, σε κάθε περίπτωση αλλαγής στοιχείων, ρητά συμπεριλαμβανομένης της αλλαγής λόγω υιοθεσίας, *ο απολυτήριο τίτλος ο οποίος έχει ήδη εκδοθεί παραμένει αμετάβλητος, αποκλειόμενης της δυνατότητας έκδοσης άλλου απολυτηρίου τίτλου.*

Η πρόβλεψη αυτή είναι ορθή, δεδομένου ότι κατά την έκδοση του τίτλου προ της υιοθεσίας νομίμως αναγράφηκε σε αυτόν το επώνυμο και τα λοιπά στοιχεία, που έφερε κατά τον χρόνο της έκδοσης ο μαθητής. Αυτό έχει κριθεί άλλωστε και με την υπ'αρ.156/1976 γνωμοδότηση ΝΣΚ.

B) Όσον αφορά όμως τα *αποδεικτικά απόλυσης, που εκδίδονται μετά την επέλευση των αλλαγών*, εκεί θα αναγράφονται τα διορθωμένα στοιχεία με επισημειωματική πράξη, με την οποία θα φαίνεται ο τρόπος και ο λόγος της αλλαγής των στοιχείων αυτών.

Προκειμένου για τις λοιπές περιπτώσεις αλλαγών, και ιδίως για τις μνημονευόμενες διορθώσεις στοιχείων, ορθά η εγκύκλιος προβλέπει τη δυνατότητα καταχώρησης των νέων, σωστών στοιχείων, με επισημειωματική πράξη από την οποία θα προκύπτει ο τρόπος και ο λόγος της αλλαγής.

Ειδικά όμως προκειμένου για υιοθεσία ανηλίκου, η προβλεπόμενη επισημειωματική πράξη θα καθιστά γνωστή την τέλεση της υιοθεσίας –αφού θα μνημονεύεται αυτή ως ο λόγος της επελθούσας αλλαγής.

Γ) Επιπλέον, επισημαίνεται στην εγκύκλιο ότι *στο αποδεικτικό απόλυσης, στο πρακτικό και στο μητρώο μαθητών είναι απαραίτητο να φαίνονται και τα παλαιότερα στοιχεία και η διόρθωσή τους.*

³ Ετήσια Έκθεση Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα 2001, www.dpa.gr/reports.htm

Και στην περίπτωση αυτή, προκειμένου για υιοθεσία ανηλίκου, τα παλαιότερα στοιχεία που είναι απαραίτητο να φαίνονται, είναι ατομικά στοιχεία της υιοθεσίας, τα οποία έτσι θα δημοσιοποιούνται εφόσον καταγράφονται στο δημόσιας χρήσης αποδεικτικό απόλυσης.

III) Το πρόβλημα και οι προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη

Σύμφωνα με όσα έχουν ως τώρα εκτεθεί, με την εφαρμογή της εγκυκλίου, και δη των υπό Β και Γ περιγραφόμενων ρυθμίσεων, παραβιάζεται η διάταξη του άρ.1559 ΑΚ, που επιβάλλει την *μυστικότητα της υιοθεσίας ανηλίκων*, καθώς και το *καθήκον εχεμύθειας του υπαλλήλου –του εκδόντος το αποδεικτικό απόλυσης- που λαμβάνει γνώση της υιοθεσίας με την ευκαιρία της άσκησης των καθηκόντων του (ν.2447/1996)*.

Επίσης, παραβιάζεται και η *υποχρέωση του υπεύθυνου επεξεργασίας –η έκδοση του αποδεικτικού απόλυσης συνιστά επεξεργασία των εκεί περιληφθέντων δεδομένων- για τη μη παράνομη δημοσιοποίηση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων (ν.2472/1997)*, διότι η αναγραφή των προβλεπόμενων από την εγκύκλιο στοιχείων (του ίδιου του γεγονότος της υιοθεσίας και των προγενέστερων στοιχείων του θετού τέκνου) σε αποδεικτικό απόλυσης υπερβαίνει τον σκοπό του εν λόγω εγγράφου, που είναι η πιστοποίηση της ολοκλήρωσης ενός κύκλου σπουδών.

Επισημαίνεται δε ότι η ανάγκη κατοχύρωσης της σύνδεσης του αποδεικτικού απόλυσης, που εκδίδεται μετά την τέλεση της υιοθεσίας, με τον απολυτήριο τίτλο, που έχει ήδη εκδοθεί προ αυτής, και με τα λοιπά ήδη υφιστάμενα στοιχεία της φοίτησης του μαθητή, διασφαλίζεται επαρκώς με την καταγραφή των επελθόντων μεταβολών και του λόγου τους στο μητρώο με την επισημειωματική πράξη που μνημονεύει η εγκύκλιος.

Εξυπακούεται, ωστόσο, ότι το καθήκον εχεμύθειας και η υποχρέωση του υπεύθυνου επεξεργασίας βαρύνουν και τον τηρούντα το μητρώο υπάλληλο, ο οποίος οφείλει να τηρεί τις κείμενες για την υιοθεσία διατάξεις, εάν χρειαστεί να προβεί σε περαιτέρω επεξεργασία.

Είναι προφανές ότι οι σχετικές με την υιοθεσία διατάξεις, οι οποίες θίγονται από την προαναφερόμενη εγκύκλιο, διέλαθαν της προσοχής του συντάκτη της, ο οποίος εμφανίζεται να αποβλέπει κατά κύριο λόγο στην αντιμετώπιση της ανάγκης διόρθωσης ονομάτων και στοιχείων που εσφαλμένα είχαν αναγραφεί στους απολυτήριους τίτλους.

Η περίπτωση όμως της αλλαγής στοιχείων λόγω υιοθεσίας δεν αφορά διόρθωση στοιχείων, αλλά την κτήση νέας ταυτότητας, αφού το τέκνο εντάσσεται σε νέα οικογένεια. Για τον λόγο αυτό στα αποδεικτικά απόλυσης, που χορηγούνται για εξωσχολική χρήση, θα πρέπει να αναγράφονται τα στοιχεία της ταυτότητας που αποκτά το τέκνο με την τέλεση της υιοθεσίας, χωρίς μνεία του

γεγονότος αυτού ή των προγενέστερων στοιχείων του, προκειμένου να μην δημοσιοποιείται παρανόμως η υιοθεσία και τα ατομικά χαρακτηριστικά αυτής.

Επομένως, παρίσταται ανάγκη όπως το Υπουργείο σας προβεί στην έκδοση διευκρινιστικής εγκυκλίου, με την οποία θα καθίσταται σαφές ότι τα περί αλλαγής στοιχείων σε απολυτήριους τίτλους περιλαμβανόμενα στην με αρ. Γ2/3875/22-06-2001 ισχύουν προκειμένου για διορθώσεις εσφαλμένων εγγραφών και λοιπών αλλαγών, *πλην των μεταβολών οι οποίες έχουν επέλθει κατόπιν έκδοσης τελεσίδικης δικαστικής απόφασης υιοθεσίας.*

Τα αποδεικτικά σπουδών που εκδίδονται μετά την τελεσιδικία δικαστικής απόφασης περί υιοθεσίας πρέπει να αναγράφουν τα νέα στοιχεία του υιοθετημένου, χωρίς καμία μνεία των παλαιών και βεβαίως χωρίς μνεία του λόγου μεταβολής.

Η σύνδεσή τους με τον ήδη εκδοθέντα απολυτήριο τίτλο διασφαλίζεται με την αναφορά στον τίτλο που έχει εκδοθεί, με βάση τον οποίο μπορεί κανείς εάν παραστεί ανάγκη να ανατρέξει στο τηρηθέν μητρώο φοίτησης, όπου και θα υφίσταται η σχετική επισημειωματική πράξη.

Με την πεποίθηση ότι με τις πληροφορίες που σας παρείχαμε, θα συνδράμουμε στην αντιμετώπιση ενός προβλήματος, που ενδεχομένως δεν έχει υποπέσει στην αντίληψή σας, προσβλέπουμε στις ενέργειές σας, ώστε αφενός να διασφαλιστεί η τήρηση της νομοθετικών διατάξεων περί υιοθεσίας από τις υφιστάμενές σας υπηρεσίες, αφετέρου να επιλυθεί το πρόβλημα της προκείμενης αναφοράς ενώπιον του Συνηγόρου του Πολίτη.

Για τον λόγο αυτό, παρακαλούμε να μας ενημερώσετε για την τοποθέτησή σας επί των θέσεών μας έως το τέλος Ιουνίου ε.ε.

Με τιμή,

Γιώργος Μόσχος
Βοηθός Συνηγόρος του Πολίτη
Για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Κοινοποίηση :
Ενδιαφερόμενη πολίτης